

APRÓPÉNZ Adózási Hírlevél

Iránytű a sikeres vállalkozáshoz

XVII. évf. 4. szám
2022. április

A TARTALOMBÓL:

- Devizás tételek év végi értékelése

E egyéni vállalkozókat érintő információk

T társas vállalkozásokat (Bt., Kft.) érintő információk

M magánszemélyeket érintő információk

!!! különösen fontos információk, pl. törvény által előírt kötelezettségek

DEVIZÁS TÉTELEK ÉV VÉGI ÉRTÉKELÉSE

Már javában zajlanak a 2021. évi beszámoló zárási munkái, azonban sok esetben még mindig problémát okoz a devizás tételek értékelése. Az átértékelés önmagában is sok hiba forrása lehet, de bizony akadnak olyan tételek is, amelyeknél előfordul, hogy feleslegesen dolgoztunk az átértékeléssel, mert arra semmi szükség.

A devizás tételek **átértékelésével érintett vagyonelemek** a következők:

- részesedések, értékpapírok és ezek értékvesztései,
- pénzeszközök,
- időbeli elhatárolások és
- kötelezettségek.

Jegyezzük meg, hogy az **év végi átértékelés kötelezettsége nem vonatkozik** a saját tőkére, az immateriális javakra, tárgyi eszközökre és készletekre még akkor sem, ha a főkönyvbe devizaalapon kerültek be, ugyanis ezek mérlegértékét mindig a beszámoló pénznemében kell meghatározni.

Részesedést – üzletrészt, részvényt, vagyoni betétet – akkor kezelhetünk devizás eszközként, ha a tulajdonolt társaság jegyzett tőkéje devizában meghatározott, tehát a részesedés minősítésekor nincs jelentősége annak, hogy a vételárát milyen pénznemben állapították meg.

Az **értékpapírok** minősítését az határozza meg, hogy annak névértéke miben van meghatározva: forintban vagy devizában? Tehát ez esetben is igaz, hogy nincs jelentősége annak, hogy a vételárát milyen pénznemben állapították meg, ugyanis az értékpapír névértékének pénzneme a döntő.

Devizaalapú forintos követelésekből és kötelezettségekből csak azon tételeket kell a mérleg fordulónapján átértékelni, amelyeknél a könyvekben szereplő forintértéktől eltérő forintértéket kell kapnia, illetve megfizetnie a társaságnak. Ez azt jelenti, hogy ha pl. egy termék eladási árát euró alapon forintban határozzák meg – ergo a szerződésben a szerződő felek az alkalmazandó árfolyamot is rögzítették –, akkor az ebből adódó követelést és kötelezettséget nem kell év végén átértékelni.

A vállalkozások **hitel-, kölcsönnyújtásból, illetve pénzügyi lízingből adódó** devizaalapú követelése és kötelezettségei esetén ritkán kerül sor az árfolyam rögzítésére, vagyis ezekben az esetekben jellemzően nem a könyv szerinti értéket kell fizetni, hanem ettől eltérő összeget, köszönhetően az árfolyamok időközbeni változásának. Ebből következik, hogy ezeket a tartozásokat a mérleg-fordulónapon fennálló devizaösszeg alapján át kell értékelni. Az átértékelés a lízingbeadó által a lízingbe vevőnek küldött folyószámla egyeztetetén szereplő mérleg-fordulónapi tőketartozás devizaösszegének alapul vételével történik.

Fentebb már említettem, hogy az immateriális javak, tárgyi eszközök, valamint készletek mérlegértékét nem értékeljük át. Ez azonban nem jelenti azt, hogy a kapcsolódó **szállítói kötelezettséggel** ne lenne teendőnk. Sőt! Azonban ne érezzünk ellentmondást, mivel az év végi átértékelési eredménye a pénzügyi műveletekben jelenik meg, és nem befolyásolja ezen eszközök – immateriális jóságok és tárgyi eszközök esetén: aktivált – bekerülési értékét.

A szállítói kötelezettséghez hasonlóan kell eljárunk a beruházásra, készletbeszerzésre a **szállítóknak külföldi pénznemben adott előleggel** is, melynél a mérleg-fordulónapon a devizás követelés értékelési szabályát kell alkalmazni, lévén hogy ezen tételek követelésnek minősülnek. Az adott előlegek év végi átértékelési eredménye is a pénzügyi műveletekben jelenik meg, és nem válik a beruházás, illetőleg a készlet bekerülési értékének részévé. Fontos, hogy ezt ne keverjük össze az immateriális jószág, valamint a tárgyi eszköz üzembe helyezéséig felmerülő árfolyam-különbözettel!

Gyakran előfordul, hogy a vállalkozásnak a **devizás eszközöknél értékvesztést kell elszámolnia**. Ez az értékvesztés részesedésnél, értékpapírnál, követelésnél és követelésjellegű aktív időbeli elhatárolásnál merülhet fel. Nem szabad elfelejtenünk, hogy ha az eszközök devizás eszköznek minősülnek, akkor az értékvesztésüket is devizában kell meghatározni! Könyvelni azonban forintban kell, és ráadásul év végén még az átértékelési kötelezettség is felmerül. Ekkor az első lépés az, hogy az értékvesztés forintértékét a devizaeszköz árfolyamán meg kell határozni, majd a következő lépésben az év végi átértékelést el kell végezni.

A **devizás tételek év végi átértékelése egyedileg** történik, tehát minden devizás tételnél egyedileg kell megállapítani a mérleg-fordulónapi érték és a könyv szerinti érték különbségét. Ezért nem lehet a vevőkövetéseket és a szállítói tartozásokat összevontan értékelni. Az értékelési különbséget egyesével, számlánként kell megállapítani. Azonban **az év végi átértékelés egyenlegét összevontan** kell elszámolni.

A könyvelési munka megkönnyítése érdekében célszerű a devizás tételek év végi értékeléséhez technikai számlát – pl. a 479-es számlacsoportban – használni, és az egyedi értékelések árfolyam különbségét ezen könyvelni. Az átértékelés végén a technikai számla egyenlege megmutatja az átértékelés összevont különbségét. Ezt előjelének megfelelően kell a pénzügyi műveletek egyéb bevételeként – ha egyenlegében árfolyamnyereség –, vagy a pénzügyi műveletek egyéb ráfordításaként – ha egyenlegében árfolyamvesztés – elszámolni.

Fontos tisztában lenni azzal, hogy a devizás tételek összevont átértékelési különbségében a Szt. 47. § (4) bekezdés c) pontja értelmében **nem lehet figyelembe venni** a beruházáshoz, vagyoni értékű joghoz közvetlenül kapcsolódó, devizakészlettel nem fedezett devizakötele-

zettségnek (pl. beruházási hitel), a tárgyi eszköz, az immateriális jószág üzembe helyezésének időpontjáig elszámolt év végi átértékelési különbözete, ugyanis ezen kötelezettségeknek az év végi átértékelési különbözete a vagyoni értékű jog, a beruházás bekerülési értékének a részét képezi, tehát ezek nem jelenhetnek meg eredményben.

A számviteli törvény szűk körben megengedi az árfolyamvesztés elhatárolását. A devizakészlettel nem fedezett, üzembe helyezett beruházáshoz kapcsolódó devizatartozások (devizában, illetve devizaalapon forintban fennálló beruházási hitel és pénzügyi lízingtartozás, külföldi pénznemre szóló kötvénykibocsátásból adódó kötelezettség) esetében az év végi átértékelésből adódó – a pénzügyi műveletek egyéb ráfordításai között elszámolt –, árfolyamnyereséggel nem ellentételezett árfolyamvesztés összegét a vállalkozás vezetőségének döntése alapján – teljes mértékben elhatárolhatja a társaság.

Az ezzel kapcsolatos döntés meghozatalakor mérlegelni kell azt is, hogy ha egyszer ezt a módszert bevezeti a vállalkozás, akkor ezt a szabályt a következő üzleti években is alkalmaznia kell, amennyiben a tartozás év végi átértékeléséből árfolyamvesztés keletkezik.

Év végi devizás értékelésről lévén szó, meg kell említeni a **nem realizált árfolyam-különbözet** is, amely egy „elképzelt”, elméleti különbözet. A nem realizált árfolyamnyereség/vesztés azt mutatja meg, hogy milyen összegű nyereség vagy veszteség realizálna akkor, ha a cég nyilvántartásban lévő összes devizás ügylet a mérleg-fordulónapon lezárulna: az összes érintett követelés befolya, a deviza/valutakészletet átváltaná forintra a társaság, továbbá rendezné az összes, érintett kötelezettségét is.

Nem realizált árfolyamvesztéssel elhatárolásakor az elhatárolt összegnek a hitelfelvételtől eltelt időtartam és a hitel futamideje arányában számított hányadnak megfelelő összegű céltartalékot is kell képezni. A számviteli törvény azt is megengedi, hogy a beruházás aktiválásától eltelt időtartam és a hitel futamideje arányában számított hányadnak megfelelő összegű céltartalék kerüljön megképzésre. Tekintettel arra, hogy mind a két szabály alkalmazható, célszerű mindkét módszerrel kiszámolni a céltartalékot és azt választani, amely kedvezőbb a cég számára. Az elhatárolt árfolyamvesztés és a képzett céltartalék különbségének összegét eredménytartalékból lekötött tartalékba át kell vezetni.

Kovács Andrea
okl. adószakértő